

7/10642

T.C.
BAŞBAKANLIK
Dış Ticaret Müsteşarlığı

Sayı : B.02.1.DTM.0.09.00.00 - 727

08.12.2009* 43448

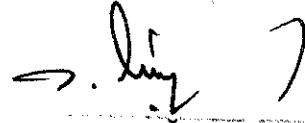
Konu : Yazılı Soru Önergesi

TÜRKİYE BÜYÜK MİLLET MECLİSİ BAŞKANLIĞINA

İlgi : 16/11/2009 tarihli ve A.01.0.GNS.0.10.00.02-7/10642-17093/36771 sayılı yazıları.

İlgi'de kayıtlı yazıları eki Mersin Milletvekili Sn. Ali Rıza ÖZTÜRK tarafından verilen 7/10642 sayılı yazılı soru önergesine ilişkin cevap ekte sunulmaktadır.

Bilgilerine arz ederim.

Zafer ÇAĞLAYAN
Devlet Bakanı

EKLER:

1- Cevap yazısı (4 sayfa)

Mersin Milletvekili Sn. Ali Rıza ÖZTÜRK tarafından verilen 7/10642 sayılı yazılı soru önergesine ilişkin cevaplar:

SORU-1: Sınır ticareti yapmaya yetkili olan illerde; il ihtiyacı ölçütü kapsamında 2009 yılı için hangi ürünlere hangi miktarlarda ithalat kotaları verilmiştir?

CEVAP: Doğu ve Güneydoğu Anadolu Bölgelerindeki sınır illerine yönelik sınır ticareti uygulaması, 16 Haziran 2009 tarihinde yürürlüğe giren “Sınır Ticaretinin Düzenlenmesine İlişkin 01/12/2008 tarihli ve 2008/14451 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı” ve “Sınır Ticaretinin Uygulanmasına İlişkin 2009/7 sayılı Tebliğ” kapsamında yürütülmektedir.

Sınır ticareti uygulaması ile yöre halkının günlük temel ihtiyacının bir kısmının komşu ülkelerden daha ucuz yolla temin edilmesi ve bölgeden ihracatın geliştirilmesi suretiyle bölgede dış ticaret altyapısının ve kültürünün yaygınlaştırılması amaçlanmaktadır. Bu çerçevede, tacirin yanı sıra ilde yerleşik esnafa da sınır ticareti yapma yetkisi tanınmıştır. Dolayısıyla, sınır ticareti uygulamasını bölge kalkınmasına ve işsizliğin azaltılmasına yönelik bir sosyal politika olarak değerlendirmek de mümkündür.

Bununla birlikte, iç piyasanın korunması bağlamında anılan mevzuatta; ihracı ve ithali ilgili mevzuatla yasaklanmış ve ithali belli kurum ve kuruluşlara bırakılmış maddeler, ticaret politikası önlemleri kapsamındaki kota, korunma, damping ve sübvansiyona karşı vergi önlemlerine tabi ürünler ile 5201 sayılı Harp Araç ve Gereçleri ile Silâh, Mühimmat ve Patlayıcı Madde Üreten Sanayi Kuruluşlarının Denetimi Hakkında Kanun kapsamında kontrole tabi ürünler ile petrol ve petrol ürünleri, çay, şeker, fındık, antepfıstığı, canlı hayvan, et ve et ürünleri ile süt ve süt ürünleri ithalatı yasaklanmıştır.

Yerli üretimin ve imalatın korunması ile ithalatta haksız rekabetin önlenmesi kapsamında, ülke ve madde bazında ithalatın durdurulması da ilgili mevzuat kapsamında mümkün bulunmaktadır.

Ayrıca, bazı tarım ürünleri ithalatı, ülkemizdeki hasat dönemi dikkate alınarak, Tarım ve Köyişleri Bakanlığınca, mevsimsel kısıtlamaya tabi tutulmaktadır.

İthalat işlemleri sırasında ilgili komşu ülke makamlarınca düzenlenmiş menşe şahadetnamesi gümrük idaresince aranılması gerekmektedir.

Sınır ticareti yoluyla ithalat, yetkili sınır illerine tahsis edilen yıllık kotalara tabidir. Valiliklerce il ihtiyacı olarak talep edilen ürünler, Dış Ticaret Müsteşarlığı koordinasyonunda Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığı arasında yapılan müşterek çalışmada değerlendirilmekte ve uygun görülenler ilgili sınır ili Valiliklerine duyurulmaktadır.

Öte yandan, 16 Haziran 2009 tarihinde yürürlüğe giren “Sınır Ticaretinin Düzenlenmesine İlişkin 01/12/2008 tarihli ve 2008/14451 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı” ile, ithalata ilişkin kota sisteminde yeni bir düzenleme getirilmiştir. “İthalat Değer Limiti” olarak adlandırılan yeni kota sisteminde “ürün ve miktar” tespiti söz konusu olmayacaktır. Başka bir ifadeyle ithalat, sınır ilindeki piyasada ortaya çıkacak ürün ihtiyacına göre gerçekleşecektir. “Değer Limiti” uygulaması dahilinde, bir komşu ülkeden yılda azami 100 milyon ABD Doları tutarına kadar ithalat, ilgili mevzuata tabi olması suretiyle, serbestçe yapılabilecektir. Yıllık 100 milyon ABD Doları ithalat kotasının yüzde 30’u tarım, yüzde 70’i sanayi ürünlerinden oluşmaktadır. Söz konusu değer limiti kotası, ilgili ülkeye sınırı bulunan yetkili sınır illerimiz arasında nüfuslarına göre dağıtılmaktadır.

Bu çerçevede, 16 Haziran 2009 tarihinde yürürlüğe giren Sınır Ticaretinin Düzenlenmesine İlişkin 2008/14451 sayılı Karar uyarınca revize edilen 2009 yılı ithalat

kotaları kapsamında, 2009 yılı Temmuz - Aralık dönemi için Suriye, Irak, Gürcistan ve Nahçıvan'a sınırı olan illerimize 61 sanayi ve 69 tarım ürünü için kota tahsis edilmiştir. Tarım ürünleri, sınır bölgesi halkının günlük temel ihtiyacı karşılamaya yönelik bazı meyve ve sebze türleri ile gıda ürünlerinden oluşmaktadır. Suriye'den dört kalem sanayi ürünü haricinde, bu ülkelerden 2009 Ekim ayı itibarıyla ithalat olmamıştır.

Yine söz konusu altı aylık dönemde İran'dan yapılacak ithalat ise, "değer limiti" kapsamında, toplam 50 milyon ABD Doları'na kadar olmak üzere serbest bırakılmıştır. 2009 yılı Ekim ayı itibarıyla İran'dan ithal edilen ürünler ise hurma ve muzdur.

SORU-2: İl ihtiyacı ölçütü kapsamında ithalat kotaları tahsisi yerine "ithalat değer limiti" uygulaması yapılan iller var mıdır? Varsa bu illerde 2009 yılı için hangi tarım ve sanayi ürünlerine ne miktarda yıllık ithalat değer limitleri verilmiştir?

CEVAP: Sınır Ticaretinin Düzenlenmesine İlişkin 01/12/2008 tarihli ve 2008/14451 sayılı Bakanlar Kurulu Kararı uyarınca "İthalat Değer Limiti" uygulaması Dış Ticaret Müsteşarlığı'nın teklifi üzerine Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığı arasında yapılan çalışmada karara bağlanmaktadır. Komşu ülkeden gerçekleşen sınır ticareti performansı ile komşu ülkenin ülkemizle sınır ticaretine gösterdiği yaklaşım gibi hususlar kota uygulamasının tespitinde göz önünde bulundurulmaktadır.

Bu çerçevede, "ithalat değer limiti" olarak adlandırılan yeni kota sisteminin uygulamasına ilk aşamada, İran sınırındaki Ağrı, Van ve Hakkâri illerimizde başlanmış olup 2009 yılı Temmuz-Aralık dönemi için 15 milyon ABD Doları tarım ve 35 milyon ABD Doları sanayi ürünleri olmak üzere toplam 50 milyon ABD Doları tutarındaki "ithalat değer limiti kotası" bu illerimize nüfusları oranında paylaştırılmıştır.

Böylece, ilgili sınır illerimizdeki piyasada oluşacak talebe (ihtiyaca) göre anılan ülkeden ithalat imkânı sağlanmıştır. İthal edilecek ürünün İran menşeli olması şarttır. İthal ürünün dolaşım alanı Karar'da belirtilen on iki sınır ili ile sınırlıdır.

İthalat Değer Limiti uygulaması kapsamında, İl Değerlendirme Komisyonunun bir ürün için yıl içinde uygun göreceği "İthalat Uygunluk Belgelerinin" toplam değerinin, ilgili sınır iline tarım veya sanayi sektörü için tahsis edilen yıllık ithalat değer limitinin %5'ini aşmaması gerekmektedir. Dolayısıyla, İran'dan ithalat kapsamında düzenlenecek uygunluk belgelerinin toplam değeri, bir tarım ürünü için en fazla 750 bin ABD Doları, bir sanayi ürünü içinse azami 1,750 bin ABD Doları olabilecektir.

SORU-3: Sınır ticareti kapsamında ithal edilen ürünler yetkili sınır illerinde yerleşik esnaf ve tacire satış yapılabilir hükmüne göre bu illerde yapılan ithalatların bu illerde tüketildiğine ve Türkiye'nin değişik illerine gönderilmediğine ilişkin sınır ticareti yapan mükellefler nezdinde inceleme ve denetimler yapılmakta mıdır?

CEVAP: Uygulamanın yetkili ildeki karar organı Vali başkanlığındaki İl Değerlendirme Komisyonudur. Komisyonun üyeleri arasında İl Sanayi ve Ticaret Müdürü ve İl Tarım Müdürünün yanı sıra, Defterdar ve İl Jandarma Komutanlığı/İl Emniyet Müdürlüğü temsilcileri de bulunmaktadır. İl Ticaret ve Sanayi Odası ile Esnaf ve Sanatkarlar Odaları Birliği ise Komisyonun meslek kuruluşu üyeleridir. Komisyon, oybirliğiyle karar almaktadır.

Sınır ticareti yapılabilmesi için ilgili sınır ilinde en az iki yıldır yerleşik faaliyet gösteren esnaf ve tacirin öncelikle İl Değerlendirme Komisyonunun uygun görüşü çerçevesinde ilgili Valilikten Sınır Ticareti Belgesi, bilahare, her bir ürünün ithalatı için yine

Değerlendirme Komisyonunun uygun görüşü üzerine bu defa İl Ticaret ve Sanayi Odası'na düzenlenecek İthalat Uygunluk Belgesi sahibi olması gerekmektedir.

Sınır ticareti mevzuatında, uygulamanın amacına uygun yürütülmesinde İl Valilikleri sorumlu tutulmuştur.

Sınır ticareti yoluyla ithal edilen ürünlerin yetkili iller dışına satıldığının tespiti halinde uygulanacak müeyyideler Karar'ın 14'üncü maddesi ile Tebliğ'in 18'inci maddesinde belirtilmektedir.

SORU-4: Sınır ticareti kapsamında son bir yıl içinde hangi ülkelerden hangi ürünler ithal edilmiştir? Bu ithalat karşılığı yıllık ödenen toplam döviz miktarı ne kadardır? Bu ithalatın ne kadarı sınır ticareti kapsamında yapılmıştır?

CEVAP: Sınır ticareti kapsamında ithalat 2008 yılında sadece İran'dan gerçekleşmiştir. Bu kapsamda toplam 550 bin ABD Doları değerinde gerçekleşen ithalata konu ürünler; karpuz, kivi, hurma, pathcan, pekmez, darı, nar ve su deposudur.

2009 yılı Ocak-Ekim döneminde İran'dan toplam 1,3 milyon ABD Doları (kivi, karpuz, hurma, pekmez, muz, pathcan, yeşilbiber), Suriye'den ise sadece 22.870 ABD Doları tutarında (peçete, odun, nargile kömürü ve plastik sandalye) ithalat gerçekleşmiştir.

2009 yılı Temmuz-Aralık dönemi için İran sınırındaki illerimize tahsis edilen "değer limiti" kapsamında ise, anılan ülkeden sadece hurma (toplam 11.747 ABD Doları değerinde 58 ton) ve muz (toplam 12.000 ABD Doları değerinde 23 ton) ithalatı gerçekleşmiştir.

Öte yandan, Ağrı, Van ve Hakkâri illerimizde yerleşik tüccarlarımız tarafından 2008 yılında İran'a sınır ticareti yoluyla gerçekleştirilen ihracat tutarı 155 milyon ABD Doları, 2009 yılı Ekim ayı itibarıyla ise 156 milyon dolar seviyesindedir. İhraç kalemlerimiz sanayi ürünlerinden oluşmaktadır.

SORU-5: Son bir yılda ithal edilen yaş sebze, meyve ve tarımsal ürünler nelerdir? Yaş, sebze, meyve ve tarımsal ürünler için ödenen döviz ne kadardır? Son bir yılda yapılan yaş sebze, meyve ve tarımsal ürünlerin ithalatının ne kadarı sınır ticareti kapsamında yapılmıştır?

CEVAP: Sınır ticareti kapsamında İran'dan ithalata konu olmuş tarım ürünleri yukarıda da belirtildiği üzere, kivi, karpuz, hurma, muz, pathcan ve yeşilbiberdir.

Suriye, Irak, Gürcistan ve Nahçıvan'dan sınır ticareti yoluyla tahsis edilmiş olmasına rağmen 2009 yılı Ekim ayı itibarıyla tarım ürünleri ithalatı söz konusu olmamıştır.

SORU-6: Yerli üretim ve imalatın korunması ile ithalatta ve iç piyasada haksız rekabetin önlenmesi kapsamındaki ürünlere muz, yaş, sebze ve meyvenin de eklenerek bu ürünlerinde sınır ticareti yoluyla ithalının engellenmesini düşünüyor musunuz?

CEVAP: Sınır ticareti kapsamında yapılacak ithalata ilişkin kotaların tespiti amacıyla Dış Ticaret Müsteşarlığının koordinasyonunda Sanayi ve Ticaret Bakanlığı ile Tarım ve Köyişleri Bakanlığı arasında yapılan müşterek çalışmada yerli üretimin korunması ve ithalatta haksız rekabetin önlenmesi gibi hususlar göz önünde bulundurulmaktadır.

Ayrıca, genel üretim ve ithalata zarar verecek durumların söz konusu olması durumunda ürün ve ülke bazında ithalatın sınırlandırılması veya durdurulması mevzuat uyarınca mümkün bulunmaktadır.

SORU-7: Yaş sebze, meyve ve tarımsal ürünlerin ithalatından dolayı devletin elde ettiği vergi gelirleri miktarı ne kadardır? Buna karşın yerli tarımın ne gibi kayıpları olmuştur?

CEVAP: Sınır ticareti yoluyla ithalat ile esasında, sınır bölgesindeki halkın temel ihtiyacının daha düşük maliyetle karşılanması gayesi güdülmektedir. Bu çerçevede, tacirin yanısıra esnafa da sınır ticareti yapma yetkisi tanınmıştır. Dolayısıyla uygulamanın bir sosyal proje olduğunu değerlendirmek mümkündür.

Bu itibarla, ekonomik açıdan geri kalmış özellikle Doğu Anadolu Bölgesindeki sınır illerine sağladığı sosyal fayda göz önünde bulundurulduğunda, geçmiş yıllarda ithalatın birkaç tarım ürününden ibaret olduğu sınır ticaretinden dolayı kayda değer bir vergi kaybından bahsedilmesinin yerinde olmayacağı ve ayrıca yerli üretime zarar verecek ciddi boyutta olumsuzlukların söz konusu olmadığı değerlendirilmektedir.